

Obsah

Předmluva	11
Úvod	12

1. část

Obecná část

1 Předmět a metody vývojové psychologie	15
1.1 Vymezení předmětu vývojové psychologie	15
1.2 Činitelé psychického vývoje	16
1.2.1 Dědičnost jako činitel psychického vývoje	16
1.2.2 Faktory vnějšího prostředí jako činitelé psychického vývoje	19
1.2.3 Způsob realizace psychického vývoje	21
1.3 Obecné znaky psychického vývoje	22
1.4 Metody vývojové psychologie	27
Shrnutí	30
Kontrolní otázky	31

2. část

Období dětství

2 Prenatální období	35
Shrnutí	38
Kontrolní otázky	38
3 Novorozenecké období	39
Shrnutí	42
Kontrolní otázky	42
4 Kojenecký věk	43
4.1 Rozvoj poznávacích procesů v kojeneckém věku	47
4.2 Počátky rozvoje řeči	54
4.3 Socializace v kojeneckém věku	56
4.3.1 Rozvoj vztahu s matkou	61
4.3.2 Sebepojetí kojence, rozvoj vztahu k sobě samému	69
4.3.3 Mezník jednoho roku života	71

Shrnutí	71
Kontrolní otázky	73
5 Batolecí věk	74
5.1 Vývoj a význam motorických dovedností	74
5.2 Rozvoj poznávacích procesů v batolecím věku	77
5.3 Rozvoj řeči v batolecím věku	81
5.4 Rozvoj osobnosti batolete	84
5.4.1 Rozvoj sebepojetí batolete	88
5.5 Socializace v batolecím věku	91
5.5.1 Rozvoj komunikace	91
5.5.2 Normy chování	93
5.5.3 Učení nápodobou a identifikací	95
5.5.4 Role otce, sourozenců a vrstevníků	98
Shrnutí	100
Kontrolní otázky	101
6 Předškolní věk	102
6.1 Vývoj poznávacích procesů v předškolním věku	102
6.1.1 Chápání prostoru, času a počtu v předškolním věku	111
6.1.2 Vývoj verbálních schopností v předškolním věku	113
6.2 Rozvoj dětské identity v předškolním věku	115
6.2.1 Identifikace s mužskou a ženskou rolí	117
6.3 Socializace dítěte předškolního věku	119
6.3.1 Normy chování	120
6.3.2 Rozvoj sociálních dovedností	123
6.3.3 Význam rodiny pro psychický vývoj předškolního dítěte	125
6.3.4 Vrstevnické vztahy a role	127
6.3.5 Komunikace v předškolním věku	131
Shrnutí	132
Kontrolní otázky	133
7 Nástup do školy	134
7.1 Školní zralost	136
7.2 Školní připravenost	141
Shrnutí	146
Kontrolní otázky	147
8 Školní věk	148
8.1 Rozvoj poznávacích procesů v mladším a středním školním věku	148
8.2 Socializace dítěte školního věku	159
8.2.1 Škola	163
8.2.2 Rodina	170

8.2.3	Vliv médií	184
8.3	Střední školní věk	188
8.3.1	Role žáka ve středním školním věku	188
8.3.2	Význam vrstevníků pro dítě středního školního věku	190
8.3.3	Střední školní věk jako doba přípravy na partnerství a rodičovství	197
8.3.4	Význam zvířat pro psychický vývoj dětí školního věku	199
8.3.5	Identita dítěte středního školního věku	201
	Shrnutí	207
	Kontrolní otázky	208
9	Období dospívání – pubescence	209
9.1	Tělesná proměna a její subjektivní význam	211
9.2	Proměna prožívání pubescenta	214
9.3	Rozvoj poznávacích procesů v období pubescence	216
9.4	Rozvoj identity pubescenta	222
9.5	Socializace v období pubescence	228
9.5.1	Škola	233
9.5.2	Rodina	237
9.5.3	Vrstevníci pubescenta	243
	Shrnutí	251
	Kontrolní otázky	252
10	Adolescence	253
10.1	Vlastní tělo jako součást identity	255
10.2	Kompetence a výkon jako součást adolescentní identity	258
10.3	Vývoj identity adolescenta	263
10.4	Socializace v období adolescence	274
10.4.1	Vztah adolescentů k dospělým	281
10.4.2	Vztahy adolescentů s vrstevníky	284
10.4.3	Nástup do zaměstnání	294
	Shrnutí	296
	Kontrolní otázky	297
3. část		
Dospělost		
11	Období mladé dospělosti	301
11.1	Definice dospělosti	301
11.2	Charakteristika mladé dospělosti	304
11.3	Rozvoj poznávacích procesů v době mladé dospělosti	306
11.4	Socializace v období mladé dospělosti	309
11.4.1	Vztah k normám, morální uvažování dospělého	309

11.4.2	Mužská a ženská role	313
11.5	Profesní role	315
11.5.1	Ženská profesní role	321
11.6	Partnerství	326
11.7	Manželství	333
11.7.1	Alternativa – život bez trvalého partnera	341
11.7.2	Alternativa – volné soužití	342
11.8	Rodičovství	343
11.8.1	Adaptace na rodičovskou roli	348
11.8.2	Období před narozením dítěte	349
11.8.3	Narození dítěte	351
11.8.4	Alternativa – bezdětnost	354
11.8.5	Alternativa – svobodná matka	356
11.9	Období prvního bilancování ve 30 letech	358
11.10	Rozvod	361
11.11	Vývoj rodičovské role	365
11.11.1	Osamělý rodič	366
11.12	Identita mladé dospělosti	369
	Shrnutí	371
	Kontrolní otázky	373
12	Období střední dospělosti: 35–45 let	375
12.1	Tělesné změny	379
12.2	Proměna profesní role	380
12.3	Proměna partnerského vztahu	381
12.3.1	Mimomanželský vztah	384
12.4	Proměna rodičovské role	386
12.5	Proměna vztahu dospělých k vlastním rodičům	391
12.6	Druhé manželství	393
12.7	Identita člověka středního věku	396
	Shrnutí	399
	Kontrolní otázky	400
13	Období starší dospělosti: 45–60 let	401
13.1	Tělesné změny spojené s počátkem stárnutí	401
13.2	Poznávací procesy	407
13.3	Profesní role	411
13.4	Manželství stárnoucích lidí	415
13.5	Vývoj osobnosti a změny rolí v období stárnutí	418
13.6	Postoje stárnoucích rodičů k vlastním dospělým dětem	421
13.7	Role prarodiče	425
13.8	Postoje stárnoucích lidí ke starým rodičům	429
13.8.1	Reakce na smrt starého rodiče	434
13.9	Identita stárnoucího člověka	435

Shrnutí	437
Kontrolní otázky	438

4. část

Stáří

14 Období raného stáří	443
14.1 Tělesné změny ve stáří	447
14.2 Psychické změny ve stáří	450
14.2.1 Změny poznávacích procesů ve stáří	451
14.2.2 Změny regulačních procesů v období stáří	456
14.2.3 Změny osobnosti ve stáří	458
14.3 Změny postojů a sociálního chování starých lidí	459
14.4 Odchod do důchodu	464
14.5 Manželství	473
14.6 Vztah k dětem a vnukům	483
14.7 Identita starého člověka	487
Shrnutí	489
Kontrolní otázky	490
15 Pravé stáří	492
15.1 Závažnější změny psychiky	492
15.2 Změna způsobu života	495
15.3 Umírání a smrt	502
15.4 Význam víry ve stáří	507
Shrnutí	508
Kontrolní otázky	509
Literatura	510
Rejstřík	516